

РОЗДІЛ 1.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА

Тема 4. Роль класного керівника у партнерській взаємодії школи і батьків у створенні освітнього середовища для повноцінного розвитку особистості школяра

Зміст

- 4.1.Форми взаємодії класного керівника з батьками.
- 4.2. Батьківські збори. Види та форми проведення батьківських зборів.
- 4.3. Методика підготовки та проведення батьківських зборів.
- 4.4. Орієнтовні розробки батьківських зборів
- 4.5. Питання для конструктивного діалогу з батьками.

4.1.Форми взаємодії класного керівника з батьками.

Одним із ключових компонентів концепції Нової української школи є *педагогіка партнерства*, яка ґрунтується на *взаємодії між учнем, учителем і батьками*. В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Є *два основні шляхи успішної співпраці школи та батьків для розвитку партнерства*:

1. Постійне, чітке, двостороннє **спілкування**.
2. Різні способи **залучення** батьків до освітнього процесу.

Формальна і неформальна складові спілкування. Зазвичай виділяють такі *канали спілкування*:

- формальне

- неформальне,
- спілкування з окремими батьками
- спілкування з групою батьків.

Неформальне спілкування відбувається здебільшого у випадках, коли вчитель зайнятий іншими справами. Важливим для усіх форм спілкування є активне слухання. Оскільки під час неформального спілкування вчитель не завжди має час і можливість приділити цьому належну увагу, він чи вона може запропонувати окрему зустріч, і тоді спілкування набуває формального (професійного щодо проблем дитини) характеру: «Я бачу, що у вас є багато запитань щодо навчання Андрійка, однак зараз я дуже занята/ий. Пропоную домовитися про зустріч в інший зручний для вас час».

Під час спілкування з батьками варто:

Слухати уважно. Дайте це зрозуміти, зосередивши свою увагу на іншій людині й дивлячись на неї. Будьте уважними, намагайтесь не відволікатися, зокрема на власні думки.

Підтримувати бесіду, вживаючи короткі репліки («Так?», «А потім?» тощо), переконайтеся, що ваш співрозмовник бачить, що ви слухаєте його уважно й готові продовжити спілкування з ним. **Дати висловитися співрозмовнику** – тобто закінчити речення.

Ставити відкриті запитання, які дадуть співрозмовнику змогу глибше зрозуміти суть проблеми. Наприклад: «Що ви маєте на увазі?», «Не могли б ви навести приклад?» або «Чи не хочете ви розповісти про це більше?».

Пам'ятати, що інша людина має свої почуття і думки. Не нав'язуйте свої ідеї, думки, відчуття, поради.

Виявляти співчуття не лише словами, а й поведінкою.

Намагатися зрозуміти почуття і думки співрозмовника. Звертайте увагу на міміку під час розмови, на манеру розмовляти – інтонацію, силу голосу тощо.

Чути співрозмовника, слухати не лише слова, а й почуття, які ховаються за ними.

Планувати зустріч заздалегідь, щоб з розмови зрозуміти те, що інші хотіли донести до вас.

Спілкування відбувається під час особистої зустрічі вчителя з батьками або ж за допомогою інших засобів:

- телефонні дзвінки,
- електронна пошта,
- спілкування у соціальних мережах тощо.

Індивідуальні зустрічі з батьками. Регулярні індивідуальні зустрічі з батьками не часто використовують у навчальних закладах, хоча ця практика є надзвичайно важливою у процесі спілкування з батьками.

Першу зустріч потрібно провести ще до початку навчального року. Під час цієї зустрічі вчитель:

- знайомиться з дитиною та її родиною,
- дізнається про очікування батьків щодо навчання їхнього школяра,
- починає встановлювати відкриті, дружні стосунки.

Перелік запитань, які може поставити батькам вчитель під час першої зустрічі:

Що, на вашу думку, ваша дитина має отримати з цього річного шкільного досвіду?

Що б ви могли робити разом із вашою дитиною?

Чи були у житті вашої дитини якісь особливі події, про які ви б хотіли нас поінформувати?

Чим ви найбільше пишаєтеся у вашій дитині?

Які у вашої дитини улюблені ігри й заняття?

Що робить ваша дитина, коли вона засмучена? Як найкраще її заспокоїти?

Що ще ви б хотіли розповісти про вашу дитину?

Яким чином ви б хотіли бути залучені до життя класу цього року?

Обговорюючи такі запитання у присутності дитини, необхідно дотримуватися конфіденційності та взаємоповаги. Зазвичай індивідуальні зустрічі з батьками відбуваються *двічі на рік – на початку й наприкінці навчального року*. Розглянемо докладніше такі важливі питання, як підготовка, розташування, зміст і результати цих зустрічей.

Підготовка. Учителі мають розпочати підготовку до проведення зустрічей із батьками ще під час організації освітнього середовища на початку навчального року. *Упродовж перших тижнів учитель збирає до портфоліо:*

- записи про шкільні здобутки дитини,
- епізоди з її шкільного життя,
- зразки її робіт.

Це портфоліо відобразатиме зростання дитини упродовж шкільного року.

Готуючись до зустрічі з батьками, вчитель має переглянути:

- всі нотатки,
- записи про розвиток дитини,
- попередні звіти щодо таких зустрічей,
- коментарі батьків тощо.

Учительські записи мають охоплювати такі питання, як:

- улюблені види діяльності дитини,
- її найкращі друзі,
- спостереження за досягненнями дитини у всіх сферах її розвитку.

Вдумлива підготовка до зустрічі з батьками є ознакою професіоналізму учителя. Зустрічі з батьками потрібно планувати у зручний для них час. Потрібно також підготувати папір, ручки або олівці, а також налаштуватися слухати й заохочувати батьків до розмови. *Готуючись до зустрічі з батьками, вчитель має дати відповіді на такі запитання:*

1. Яка мета розмови?
2. Коли і де відбуватиметься розмова?
3. Як довго вона триватиме?
4. Хто буде присутній під час зустрічі?
5. Яка моя роль і роль інших учасників зустрічі?
6. Що я очікую від розмови?
7. Яка інформація мені потрібна?

Розташування. Важливим аспектом зустрічі з батьками є підготовка **місця проведення**. Для того, щоб під час зустрічі відбувався продуктивний обмін інформацією, ви маєте подбати про **затишок і конфіденційність**. Деякі речі, як-от стіл між учителем і батьками, можуть стати прихованими перешкодами для успішної зустрічі. Стільці для дорослих, розташовані навколо низького столика, на якому лежать дитячі роботи й інші предмети, гарне освітлення тощо – все це може свідчити, що тут відбувається зустріч колег, які діляться інформацією.

Зміст. Зустрічі з батьками складаються з **трьох основних частин** і базуються на попередньо розробленому плані.

Задайте **дружній тон розмови**, запропонувавши батькам чаю або мінеральної води.

Говоріть про сильні сторони дитини, будьте готові продемонструвати її мистецькі роботи, приклади роботи у класі.

Обговоріть із батьками **цілі розвитку дитини** – академічні (навчальні), в емоційно-соціальній, фізичній, мовленнєвій сферах.

Поділіться з батьками вашими **планами щодо досягнення цих цілей**.

На думку дослідників, під час таких зустрічей **учителеві не варто говорити більше ніж половину відведеного часу**.

Результати. Для встановлення відкритих відносин і продовження діалогу дуже важливо, щоб кожна зустріч із батьками мала реальні результати. Якщо

батьки хочуть почути від учителя **відповідь**, вони мають її отримати. Залежно від змісту зустрічі, це може бути:

- посилання на певні джерела інформації,
- призначення наступної зустрічі,
- телефонний дзвінок,
- письмовий звіт,
- регулярні повідомлення батькам,
- опитувальник, у якому батьки можуть висловити свої побажання щодо

форми проведення таких зустрічей тощо.

Щоб зустріч із батьками завершилася ефективно, важливо підсумувати її результати: повторити найважливіші пункти обговорення та досягнуті домовленості.

Інші форми спілкування з батьками. Спілкування вчителя з батьками, яке відбувається від **початку навчального року, має стати невід'ємною частиною річного плану роботи вчителя.** Зміст спілкування – навчальна програма, здобутки дітей, очікування батьків тощо.

Форми спілкування можуть бути різними:

- щотижневі або щомісячні інформаційні бюлетені, які містять інформацію про всі заходи, у яких беруть участь діти;
- зустрічі батьків для планування волонтерських заходів для класу або школи;
- обмін книжками про цікаві підходи до навчання і виховання дітей, зустрічі дискусійних груп для обговорення прочитаного (безпосередньо або через соціальні мережі);
- святкові заходи, у яких беруть участь діти, вчителі й батьки; їх організують із нагоди сезонних свят, історичних дат, подій, важливих для громади тощо.

Переваги від спілкування отримують усі, однак найважливішим воно є для дітей, котрі бачать, як співпрацюють дорослі, важливі у їхньому житті.

Батьківська кімната. Багато навчальних закладів, які цінують і підтримують спілкування між батьками і вчителями, облаштовують спеціальне місце для проведення зустрічей учителів із батьками – батьківську кімнату, в якій розміщують стіл, стільці, м'які меблі, полиці з літературою тощо. У такий спосіб школа демонструє розуміння ролі батьків і важливості співпраці з ними.

4.2. Батьківські збори. Види та форми проведення батьківських зборів.

Батьківські збори, як і будь-який інший вид зібрання, який проводять у школі (загальні збори працівників, методичні ради та ін.), відображають культуру організації. Численні джерела з організаційного менеджменту зазначають, що працівники будь-якої організації можуть витратити майже половину свого робочого часу (старший персонал – іще більше), беручи участь у зборах (відвідання, проведення, здійснення підготовки).

Саме тому важливо розуміти основні стратегічні моменти у проведенні зборів, щоб учасники були задоволені як процесом, так і результатами, а збори сприяли розвитку **культури співробітництва**.

Плануючи збори, важливо розуміти їхню **мету**, тобто дати відповідь на запитання: «Для чого ми зібралися?». Люди збираються з багатьох причин, зокрема для:

- ухвалення рішень;
- планування;
- розв'язання проблем;
- оцінювання виконання;

- розвитку команди;
- інформування;
- святкування досягнень;
- навчання.

Важливо також окреслити очікувані результати, які ви бажаєте досягнути, тобто сформулювати короткі конкретні твердження, які можна виміряти.

Наприклад: У навчальному закладі мають відбутися батьківські збори на тему «Залучення батьків до освітнього процесу», на яких батьків поінформують про затвердження нового Державного стандарту початкової освіти і його впровадження.

Очікуваними результатами цих зборів є:

1.З'ясувати очікування батьків щодо їхньої можливої участі в освітньому процесі.

2.Ознайомити батьків із можливими способами їх залучення до освітнього процесу (організація освітнього середовища, планування навчальних матеріалів, участь у проведенні навчальних занять тощо).

3.Отримати згоду окремих батьків щодо їхньої участі в освітньому процесі.

4.Визначити тему, час і місце проведення наступних батьківських зборів.

Наступний крок після визначення мети і очікуваних результатів – спланувати процес і призначити відповідальних осіб. Учитель має поміркувати, **яким саме чином він з'ясовуватиме очікування батьків:** методом «мозкового штурму», за допомогою опитувальника чи іншим способом? Хто буде відповідальним за цей процес і скільки часу для цього потрібно?

Усі відповіді на ці та інші запитання зазначають у порядку денному, тож батьки зможуть побачити запитання, опис відповідного процесу, час, відведений на обговорення або вирішення цих питань. Чим більше деталей ви продумаєте і сплануєте, тим ефективнішими будуть батьківські збори.

Батьківські збори – це основна форма спільної роботи батьків, на якій обговорюються і приймаються рішення з найбільш важливих питань життєдіяльності класного співтовариства і виховання студентів у технікумі та

вдома. Головне призначення їх полягає в узгодженні, координації та інтеграції зусиль технікуму і сім'ї у створенні умов для розвитку духовно багатой, етично чистої і фізично здорової особистості. Нерідко батьківські збори проводяться і для того, щоб підвищити педагогічну культуру батьків, активність їх ролі в житті групи, відповідальність за виховання студентів.

Батьківські збори – це громадський орган, який своїми рішеннями визначає завдання, зміст, напрями роботи батьківського та колективів навчального закладу. Збори мають на меті залучати батьків до співпраці з педагогами та адміністрацією, до активної участі в житті навчального закладу, групи, виховувати педагогічну культуру батьківської громади.

Серед функцій зборів особливо важливими є такі:

- ознайомлення батьків зі змістом, методикою навчально-виховного процесу в закладі освіти та психолого-педагогічна освіта;
- підведення підсумків роботи з учнями;
- систематичне ознайомлення із завданнями, новим змістом і напрямками навчально виховного процесу, специфікою роботи навчального закладу;
- отримання інформації про нормативно-правове підґрунтя нововведень в освіті.
- психолого-педагогічна освіта батьків, що полягає в інформуванні їх про особливості фізичного та психологічного розвитку, поведінки та здоров'я конкретної вікової категорії дітей, наданні методичних рекомендацій щодо запобігання можливим проблемам у навчанні, створенні умов успішної взаємодії між дорослими і дітьми.

Види батьківських зборів. Батьківські збори поділяються на:

- загально-шкільні;
- класні (збори у групах).

Можуть бути:

- організаційними,

- тематичними,
- підсумковими,
- комбінованими.

Організаційні батьківські збори — це збори з традиційним порядком денним, на яких батькам повідомляється:

- про організацію діяльності навчального закладу та навчально-виховного процесу в групі,
- про вимоги до зовнішнього вигляду та поведінки студентів,
- про режим роботи підрозділів навчального закладу, план позакласної роботи на семестр тощо.

Тематичні батьківські збори — це збори, присвячені актуальній темі, в обговоренні якої зацікавлена більшість батьків групи. Тематичні збори мають просвітницький характер і спрямовані на розширення знань батьків у сфері виховання дітей.

Підсумкові батьківські збори — це збори, метою яких є підведення підсумків та результатів розвитку шкільного колективу за певний період. Під час таких зборів батьки мають можливість оцінити досягнення всіх учнів загалом і власної дитини зокрема. Залежно від теми та мети підсумкові збори можна проводити у формі:

- урочистих свят,
- походів,
- вогників тощо.

Проте на практиці найпоширенішим видом класних батьківських зборів є **комбіновані батьківські збори**. Це пов'язано передусім з регламентом їх проведення. Тому готуючись до класних батьківських зборів, треба пам'ятати, що **основна їх частина має бути спрямована на:**

- формування педагогічної культури батьків,

- нагромадження ними знань та навичок з виконання батьківських функцій і виховання дітей.

4.3. Методика підготовки та проведення батьківських зборів.

Батьківські збори проводяться:

Загально-шкільні - один раз на семестр; класні (збори у групах) - 1-2 рази на семестр. Проте в разі педагогічної необхідності кількість зборів може бути збільшена. Оптимальний час на проведення батьківських зборів — 1-1,5 години.

Тематика батьківських зборів визначається:

- загальними завданнями виховання,
- умовами навчально-виховної роботи в групі,
- рівнем загальної культури та педагогічного кола батьків.

Тут маємо говорити не про бали, а про якість знань і ступінь інтелектуальних зусиль, що відповідають пізнавальній і моральній мотивації учнів у навчанні та поведінці. Змістом батьківських зборів є створення таких перспектив, яких батьки потребують як вихователі.

Перші батьківські збори, як правило, є:

- **організаційними** (проводяться на початку вересня),
- наступні збори є **тематичними** (протягом року),
- останні у навчальному році — **підсумковими** (зазвичай проводяться в травні).

Форми проведення зборів

На батьківських зборах доцільно поряд з розглядом теоретичних питань вдаватися до практичних занять:

- розбір ситуацій,
- тренінги,

- практикумів, за допомогою яких батьки змогли б набути впевненості в собі, рішучості в досягненні мети виховання, побачити можливості не тільки для розвитку дітей, а й резерви самореалізації.

П'ять ідей від НУШ, як зробити батьківські збори цікавими.

Діалог. Учитель пропонує батькам об'єднатися у 5-6 груп або об'єднує батьків сам. Далі – пропонує кілька ситуацій, до яких треба віднайти вирішення. Кожен у групі може ділитись власною думкою. Протягом 5-10 хвилин групи мають презентувати на дошці або на аркушах паперу остаточну відповідь. Потім надається слово одному доповідачеві від кожної групи. Вчитель фіксує та зачитує остаточний спільний варіант. Пропоновані ситуації:

Вашу дитину штовхнув/-ла однокласник чи однокласниця. Як варто вчинити батькам?

Ваша дитина відвідувала футбол, але згодом вирішила покинути. Далі – танці, від яких син чи дочка теж відмовились. Потім – художня школа, де дитина також не закінчила навчання. Тепер вона хоче відвідувати волейбол. Що будете робити?

Останнім часом ваша дитина змінилась: уникає запитань, не розповідає нічого, часто задумливо дивиться у вікно. Ваші дії?

Батьківські читання. Учитель пропонує батькам прочитати книгу про дитячу психологію чи поведінку. На це відводиться якийсь термін – наприклад, 2-3 місяці. Під час читання батьки мають занотовувати те, що їм найбільше подобається або не подобається у книзі. Водночас, запитання, які найбільше турбують батьків, можна дізнатись через опитування. Підібрати літературу можна, залучивши психолога та бібліотекара.

Після прочитання батьки разом з учителем обговорюють книгу та зачитують найцікавіші моменти. Це дає можливість не тільки слухати педагогів, а й самим вивчати літературу на тему виховання та підходу до дітей. Читання допомагають батькам ознайомитись із традиціями виховання дітей в інших родинах, переглянути ставлення до дитини.

Орієнтовні теми:

– Як формувати та розвивати вольові зусилля дитини? Література: У. Джемс “Психологія в бесідах з вчителями”

– Як навчити дитину бути самостійною? Література: М. Коляда “Шпаргалка для батьків”, Д. Літкотт-Гаймс “Як виховати дорослого”

– Як зацікавити дітей мистецтвом? Література: Барб-Галль Франсуаза “Як розмовляти з дітьми про мистецтво”

– Як досягти гармонії у спілкуванні з дитиною? Література: Д. Сігел, Тіна Брайсон “Досить істерик! Комплексний підхід до гармонійного виховання дитини”

– Як стати “супербатьками”? Література: Е. Райшер “Супербатьки. 75 успішних стратегій виховання”

– Як знайти “ключ” до своєї дитини? Література: Мері Шіді Курсінка “Виховання надзвичайної дитини”

Батьківські доручення. Сенс цієї взаємодії полягає в тому, щоб дати доручення дитині, яка передала б його батькам. Один із героїв наших текстів, директор київської Середньої загальноосвітньої школи №45 Олександр Пошелюжний, розповідав про приклад такого методу, що вже практикують у цій школі.

До прикладу, учень каже вдома: “Ми беремо участь у проекті “Люби книгу”, треба прочитати оповідання або казочку. А ще – принести улюблену книгу для бібліотеки”. Тоді мама приходить на збори із книжкою. Тобто відбувається взаємодія через дитину до батьків, а від батьків – до вчителів. Можна також запропонувати батькам та дитині приготувати разом печиво чи намалювати малюнок для виставки.

Додаткова ідея: наприкінці зборів у 45-ій школі батьки написали дітям побажання, які потім клеїли на велике серце. З одного боку було “я тобі бажаю”, а з іншого – “за що я тебе люблю”. Протягом року цей плакат висів у класі. За словами вчительки, діти постійно до нього підходили: хтось гладив ці побажання, хтось перечитував.

Батьківські консультації. Тут можуть брати участь не тільки вчитель та батьки, а і психолог та соціальний педагог. Під час таких консультацій батьки можуть поділитись проблемами, з якими стикаються у вихованні дитини, знайти односторонні та вислухати поради експерта.

Орієнтовні теми:

Дитяча агресивність та її причини.

Самостійність дитини під час виконання домашніх завдань. Де межа?

Фантазування та дитяча брехня. Думки фахівців.

*Дитячий егоїзм. Як його подолати?
Причини самотності дитини.*

Майстер-класи. Учитель може запропонувати батькам поділитись з іншими тим, що вони вміють. Наприклад, хтось вміє робити витинанки, хтось (лікар або людина, яка пройшла відповідний тренінг) може розповісти про надання першої допомоги, хтось - продемонструвати, як виготовляти ляльок-мотанок, а хтось – поділитись цікавими рецептами приготування випічки.

Під час співпраці батьки пізнають одне одного, а вчитель тим часом може задавати теми розмови (якщо це технічна робота), які не стосуються майстер-класу.

4.3. Методика підготовки та проведення батьківських зборів.

Виховання школярів здійснюється спільно сім'єю та навчальним закладом. Ефективність виховних заходів залежить від особливостей організації роботи школи з батьками. **Головними завданнями роботи загальноосвітнього навчального закладу з сім'єю є:**

- пропаганда педагогічних знань з метою підвищення педагогічної грамотності батьків;
- організація заходів, спрямованих на оволодіння батьками системою вмінь, необхідних для організації діяльності дитини вдома;
- гуманізація змісту та форм роботи з сім'єю і взаємовідносин педагога – батьки.

Батьки та вчителі повинні стати партнерами, активними співучасниками великого творчого процесу виховання учнів, що дозволить реалізувати виховну мету загальноосвітнього навчального закладу.

Класні батьківські збори - один із важливих чинників співробітництва батьків зі школою. Вони мають стати школою освіти батьків, розширювати їхній педагогічний світогляд.

Класні батьківські збори проводять 4-5 разів на рік (раз на чверть, за необхідності – частіше).

Батьківські збори можуть бути:

- організаційними;
- поточними або тематичними;
- підсумковими;
- загальношкільними і класними.

Дві сторони, що беруть участь у освітньому процесі, – педагог і батьки – зустрічаються, щоб вислухати одне одного й обговорити проблеми дітей. **На класних батьківських зборах обговорюються:**

- завдання навчально-виховного процесу,
- планується і обговорюється структура виховного процесу,
- визначаються стратегічні лінії співробітництва батьків і школи,
- розглядаються актуальні педагогічні проблеми,
- підбиваються підсумки роботи за навчальний рік.

У розділі функціональних обов'язків класних керівників проведення батьківських зборів окреслюється як одне з головних.

Етапи підготовки та проведення батьківських зборів

Перше. Організація батьківських зборів починається із **визначення порядку денного та запрошення всіх учасників**. Після цього потрібно провести **співбесіду класного керівника і вчителів - предметників**. Мета співбесіди -

обговорення навчальних досягнень та індивідуальних особливостей поведінки учнів під час уроків.

Отриману інформацію можна використати для аналізу й узагальнення *основних тенденцій участі школярів в освітньому процесі*, інакше коментарі класного керівника на цю тему будуть мати характер приватних зауважень. Разом із тим відомо, що багатьох батьків цікавлять результати навчання власних дітей, тому було б доцільно підготувати *листи рівня знань кожного учня*, адже не завжди щоденник дає цілісну картину навчання школяра.

Важливо створити атмосферу очікування батьківських зборів:

- завчасно запросити батьків,
- підготувати відеоматеріали, що висвітлюють позакласну роботу,
- підготувати листи-подяки тим батькам, чії діти брали активну участь у конкурсах, олімпіадах;
- завершує організаційну частину етапу підготовки оформлення класного приміщення для проведення зборів.

Друге. Підготовка сценарію і проведення зборів. *Сценарій і проведення зборів* – результат творчості педагога. Класний керівник знає батьків свого класу, їхні настрої. Проте кожні збори мають включати в себе *п'ять обов'язкових компонентів:*

1. Аналіз навчальних досягнень учнів класу.

У цій частині зборів класний керівник ознайомлює батьків із загальними навчальними результатами класу; із самого початку потрібно попередити батьків, що відповіді на індивідуальні запитання вони отримають лише в процесі індивідуальної бесіди. Ознайомлюючи учасників батьківських зборів із думками педагогів - предметників, потрібно пам'ятати про підвищену тривожність батьків, і, доводячи до відома те чи інше судження, утриматися від суб'єктивних інтерпретацій.

2. Ознайомлення батьків зі станом соціально-емоційного клімату в класі.

Класний керівник ділиться **спостереженнями щодо поведінки учнів у значущих для них ситуаціях** (під час уроку, на перерві, в їдальні, на екскурсіях).

Темою розмови можуть бути:

- взаємовідносини,
- мовлення,
- зовнішній вигляд учнів та інші питання.

Батьки повинні розуміти місію школи як інституту соціалізації, де дитина отримує досвід взаємодії з іншими людьми, не менш важливий, ніж самі знання. Педагог має бути делікатним, уникати негативних оцінок на адресу конкретних учнів, тим більше батьків. Не варто перетворювати цю частину зборів на перелік учнівських «гріхів».

Важливо пам'ятати, що підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності батьків – одне із найважливіших завдань класного керівника. Корисно запропонувати батькам інформацію про новинки педагогічної літератури (залучивши бібліотекаря), про цікаві виставки, фільми тощо.

3. Обговорення організаційних питань (екскурсії, класні вечори, придбання навчальних посібників та ін.) включає дві складові:

- звіт про проведену роботу та інформацію про справи, які заплановано;
- фінансові питання (їх краще завчасно обговорити з батьківським комітетом).

4. Індивідуальні бесіди з батьками. На цьому етапі першочерговим об'єктом уваги мають стати батьки дітей, що мають проблеми в навчанні та розвитку. Складність полягає в тому, що часто ці батьки, побоюючись критики, не відвідують батьківських зборів. Тому обговорювати проблеми дітей привселюдно з такими батьками не слід. Ефективною є тактика: «Я вас розумію», «Я з вами згодна».

Третє. Осмислення підсумків зборів. Підбиття підсумків зборів починається ще під час їхнього проведення: необхідно зробити висновки, сформулювати необхідні рішення, надати інформацію про наступні збори. Важливо з'ясувати і ставлення до проведення зборів, завчасно підготувавши необхідні анкети для з'ясування оцінок і побажань батьків - це має стати предметом роздумів. Предметом аналізу повинні бути і персональний склад батьків, що залишилися для індивідуальної бесіди, і запитання батьків під час зборів, причина відсутності декого з них, активність у обговоренні питань на зборах. Інформація про підсумки батьківських зборів має бути доведена до адміністрації школи і вчителів - предметників.

Правила підготовки класних батьківських зборів

Тема батьківських зборів має бути актуальною для батьків.

Батьківські збори повинні проводитися в зручний для батьків час.

Порядок денний батьківських зборів має бути доведений до батьків завчасно.

Спілкування класного керівника з батьками повинно бути тактовним і зацікавленим.

Батьківські збори не повинні “навішувати ярлики”.

Батьківські збори мають бути педагогічно корисними і добре підготовленими.

Рекомендації щодо проведення батьківських зборів

Ніколи не дорікайте батькам, які не відвідують зборів: це не спричинить бажання бачитися з вами частіше. Завжди щиро радійте їхній появі.

Обов'язково звертайтеся до батьків по імені і по батькові.

Знайдіть для кожної дитини теплі слова.

Обговорення проблем має бути конструктивним. Крок за кроком спрямовані дії підвищують зацікавленість батьків. Висловлюйтесь чітко: слова

“погано себе поводить” і “не має успіхів у навчанні” занадто загальні, батькам складно на них реагувати.

Не критикуйте дій колег, дотримуйтесь професійної етики.

Не покладайтесь на чутки, констатуйте лише факти.

Не провокуйте насильства з боку батьків.

Батьківські збори повинні підвищувати педагогічну грамотність батьків, а не констатувати помилки та невдачі дітей.

Тема зборів має враховувати вікові особливості дітей.

Збори повинні мати як теоретичний, так і практичний характер – аналіз ситуацій, тренінги, дискусії тощо.

На зборах не слід займатись обговоренням та осудом учнів.

Поради класному керівнику

Перед початком зборів залиште за дверима поганий настрій.

Відведіть на проведення зборів не більше ніж 1,5 години.

Покладіть перед собою список імен по батькові: найприємніший звук для людини - її ім'я.

Перед початком зборів оголосіть питання, що мають обговорюватися.

Пам'ятайте, «золоте» правило педагогічного аналізу: починати з позитивного, потім говорити про негативне, завершувати пропозиціями на майбутнє.

Попередьте батьків, що не вся інформація може бути доведена до дітей.

Подякуйте тим, хто прийшов (особливо чоловікам).

Дайте зрозуміти батькам, що ви усвідомлюєте, як важко дитині вчитися.

В індивідуальній бесіді оцінюйте успіхи дітей, співвідносячи їх із потенціальними можливостями.

Доведіть до батьків думку: «неуспішний учень» не означає «погана людина».

Намагайтеся зробити так, щоб батьки пішли зі зборів з почуттям, що вони можуть допомогти своїй дитині.

Класному керівнику не варто:

- робити зауваження батькам, які не були присутні на попередніх зборах;
- порівнювати успіхи окремих учнів і різних класів;
- давати негативну оцінку всьому класу;
- переоцінювати значення окремих навчальних предметів;
- використовувати в спілкуванні з батьками моралізаторський тон;

Будьте коректними, тактовними!

Педагогам і батькам на замітку

Якщо:

дитину постійно критикують, вона учиться ненавидіти;

дитину висміюють, вона стає замкненою;

дитину хвалять, вона учиться бути шляхетною;

дитину підтримують, вона вчиться цінувати себе;

дитина росте в докорах, вона вчиться жити з відчуттям провини;

дитина росте в терпимості, вона вчиться розуміти інших;

дитина росте в чесності, вона вчиться бути справедливою;

дитина росте в безпеці, вона вчиться вірити в людей;

дитина живе у ворожнечі, вона вчиться бути агресивною;

дитина живе в розумінні та дружелюбності, вона вчиться знаходити любов у цьому світі.

Документальне оформлення батьківських зборів. Зразок протоколу батьківських зборів

Протокол № ____
батьківських зборів ____ класу

від _____

(дата проведення)

Голова _____

Секретар _____

Кількість присутніх _____

Кількість відсутніх _____

Порядок денний: _____

Слухали _____

Ухвалили _____

Голова _____

Секретар _____

Одним із внутрішніх (локальних) документів навчального закладу має бути Положення про батьківські збори, в якому б визначалися їх повноваження, регламент, порядок проведення тощо.

Усі засідання батьківських зборів мають протоколюватися. Результатом роботи батьківських зборів є рішення, яке ухвалюється більшістю голосів і приймається до виконання.

Ці поради виникли на базі життєвих практичних спостережень, осмислення педагогічної практики. Варто озброїтися ними і сміливо використовувати їх у своїй виховній роботі. Успіху вам!

4.4. Орієнтовні розробки батьківських зборів

Орієнтовна тематика батьківських зборів протягом навчального року та з оглядом на вікову специфіку учнів:

- початкова школа;
- п'ятий клас;
- шості-восьмі класи;
- середня школа.

1-й клас. Перші збори. Знайомство з батьками учнів-першокласників.

Педагоги зустрічаються з батьками першокласників перед початком навчального року. Доречніше за все проводити таку зустріч-збори наприкінці серпня. Учитель використовує перші збори для того, щоб:

- познайомитися з батьками,
- налаштувати родину на необхідність спілкування зі школою, педагогами,
- створити оптимістичний настрій на навчальну діяльність,
- зняти страх родини перед школою.

Задачі зборів:

1. Познайти батьків із педагогами, школою, адміністрацією, службами школи й один з одним.

2. Допомогти родині підготуватись до навчання дитини в першому класі.

Питання для обговорення:

Де батькам можна одержати консультацію з питань виховання дитини?

За якими законами повинно йти виховання в родині?

Що цікавого є в окремо взятій родині - традиції та звичаї (обмін досвідом)?

План проведення зборів (орієнтовний):

1. Знайомство з директором школи та шкільною адміністрацією.

2. Представлення педагога, який буде працювати з класом.

3. Екскурсія шкільною будівлею.

4. Міні-лекція «Законо виховання в родині. Якими їм бути?».

5. Анкетування батьків із теми зборів.

6. Самопредставлення - візитна картка родини.

7. Батьківський тренінг «Дитина у дзеркалі батьків».

Хід зборів-зустрічі. Збори проводяться в тому класі, де будуть проходити заняття дітей. Клас святково оформлений (можна розмістити на стенді побажання, творчі роботи учнів, які закінчили початкову школу). На дошці фотографії випускників, які учились у педагога, який набирає клас.

1. Вступне слово директора школи (як варіант). Шановні татусі й мами, дідуся та бабусі, усі дорослі, які прийшли на першу зустріч зі школою, поріг якої переступлять у вересні ваші малята!

Сьогодні ми оголошуємо вас і себе членами однієї великої команди корабля за назвою «Школа». Наше плавання починається сьогодні, а закінчується через дванадцять років. Стільки ми будемо разом, а поки наш корабель буде плисти океаном знань, ми будемо переживати шторми та бурі, смутки та радості.

Хочеться, щоб це плавання було цікавим, радісним і значущим у житті кожної дитини та кожної родини.

Як навчитись переборювати труднощі, як навчити падати, набиваючи якнайменше шишок, де одержати консультацію, що вичерпує відповідь на нерозв'язне запитання - про все це можна довідатись у кабінеті заступника директора з початкової школи.

II. Виступ заступника директора з початкової школи. Виступ повинен містити інформацію:

- про традиції та звичаї початкової школи,
- про вимоги до учнів.
- про зміст статуту школи, вручити кожній родині візитну картку школи,
- про дні консультацій заступника директора з початкової школи,
- про вчителів початкових класів (представити), які будуть працювати з конкретним класом.

III. Самопрезентація вчителя. Учитель проводить самопрезентації (як варіант):

Розповідь про себе, про вибір професії педагога.

Розповідь про своїх учнів-випускників, про плани на майбутнє в роботі з новим класом.

IV. Самопрезентація родин. Дуже цікаво проходить на батьківських зборах-зустрічі самопрезентації родин. Це свого роду візитна картка родини. Бажано записати на магнітофон виступи батьків, які розповідають про себе на зборах. Така робота дозволить відразу визначити особливості родин, ступінь їхньої відкритості, систему сімейних цінностей і взаємин. Класному керівнику буде важливо проаналізувати міні-розповіді про родину.

План самопрезентації родини

1. Прізвище, ім'я, по батькові батьків.
2. Вік батьків, день народження родини.

3. Інтереси, захоплення родини.

4. Традиції та звичаї родини.

5. Девіз родини.

Можна записати девізи родин на листі ватману, що кріпиться на дошці у класі. Цей матеріал можна буде успішно використовувати в роботі з учнями.

V. Екскурсія шкільною будівлею. Після самопрезентації батьків, педагогів і встановлення теплої атмосфери проводиться екскурсія по школі. Дуже важливо показати батькам кабінет психологічної служби, познайомити з розкладом його роботи, запропонувати записати телефон довіри психологічної служби.

VI. Поради батькам. Наприкінці зустрічі кожна родина одержує наказ у вигляді сувою, в якому записані закони виховання дитини в родині. Батькам дається можливість прочитати закони та поставити запитання вчителів.

VII. Анкетування батьків. Проводиться наприкінці зборів із позначеної теми. Можна зробити загальну фотографію на пам'ять про перший «шкільний» день батьків.

Другі збори. Проблема адаптації першокласників у школі

Форма проведення: «круглий стіл». Задачі зборів:

1. Познайомити батьківський колектив із можливими проблемами адаптації дітей у перший рік навчання.

2. Розробити рекомендації для створення системи комфортних взаємин із першокласником.

Питання для обговорення:

Фізіологічні труднощі адаптації першокласників у школі.

Психологічні труднощі адаптації першокласників у школі.

Система взаємин дітей у класі.

Хід зборів

I. Обговорення першого шкільного дня дитини. Батьки діляться враженнями один з одним і вчителями: з яким настроєм дитина прийшла додому, як її поздоровляли члени родини, які подарунки вона одержала.

II. Батьківський практикум-гра «Кошик почуттів». Це може виглядати приблизно так. Слово педагога. Шановні мами й татусі! У мене в руках кошик, на дні якого знаходяться найрізноманітніші почуття, позитивні й негативні, котрі може відчувати людина. Після того як ваша дитина переступила шкільний поріг, у вашій душі, у вашому серці міцно оселились почуття й емоції, що заповнили все ваше існування. Опустіть руку в кошик і візьміть «почуття», що найбільше переповняє вас уже тривалий період часу, назвіть його. Батьки називають почуття, що їх переповняють, які вони болісно переживають.

Таке завдання дозволяє акцентувати увагу на важливості події, виявити проблеми та труднощі, що виникають у родині, та обговорити ці проблеми в ході розгляду теми зборів. Фізіологічні умови адаптації дитини до школи

Обговорення питання. Ознайомлення педагога та лікаря з проблемами здоров'я дитини. Зміна режиму дня дитини в порівнянні з дитячим садком. Необхідність чергування ігор з навчальною діяльністю дитини. Спостереження батьків за правильною позою під час виконання домашніх занять (попередження короткозорості, викривлення хребта). Організація правильного харчування дитини. Турбота батьків про загартовування дитини, максимальний розвиток рухової активності (створення вдома спортивного куточка). Виховання в дітях самостійності та відповідальності як головних якостей збереження власного здоров'я.

Психологічні труднощі адаптації дитини до школи. Під час обговорення даної проблеми необхідно звернути увагу на такі важливі умови психологічної комфортності в житті першокласника:

- створення сприятливої психологічної атмосфери для дитини з боку всіх членів родини;
- роль самооцінки дитини в адаптації до школи (чим нижче самооцінка, тим більше труднощів у дитини у школі);
- формування інтересу до школи, прожитого шкільного дня;
- обов'язкове знайомство з дітьми її класу та можливість їхнього спілкування після школи;
- неприпустимість фізичних заходів впливу, залякування, критики на адресу дитини, особливо у присутності третіх осіб (бабусь, дідусів, однолітків);
- виключення таких засобів покарання, як позбавлення задоволень, фізичні та психічні покарання;
- - урахування темпераменту в період адаптації до шкільного навчання;
- надання дитині самостійності в навчальній роботі й організація контролю її навчальної діяльності;
- не тільки заохочення дитини за навчальні успіхи, а й моральне стимулювання її досягнень;
- розвиток самоконтролю та самооцінки, самодостатності дитини.

Взаємини однокласників. Відомий педагог і психолог Симон Соловейчик, ім'я якого значуще для цілого покоління учнів, батьків і вчителів, опублікував правила, що можуть допомогти батькам підготувати дитину до спілкування з однокласниками у школі. Батькам необхідно пояснити ці правила дитині та з їх допомогою готувати дитину до дорослого життя.

Не віднімай чужого, але і своє не віддавай.

Попрохали - дай, намагаються відняти - намагайся захиститись.

Не бийся без причини.

Кличуть грати - іди, не кличуть - спитай дозволу грати разом, це не соромно.

Грай чесно, не підводь своїх товаришів.

Не дражни нікого, не канюч, не випрошуй нічого. Два рази ні в кого нічого не проси.

Через оцінки не плач, будь гордим. З учителем через оцінки не сперечайся і на вчителя за оцінки не ображайся. Намагайся все робити вчасно і думай про добрі результати, вони обов'язково в тебе будуть.

Не ябедничай і не наговорюй ні на кого.

Намагайся бути акуратним.

Частіше кажи: давай дружити, давай грати, давай разом підемо додому.

Пам'ятай: ти не краще за всіх, ти не гірше всіх! Ти - неповторний для самого себе, батьків, учителів, друзів!

Дуже добре, якщо батьки помістять звід цих правил у кімнаті чи в робочому куточку своєї дитини на видному місці. Бажано наприкінці тижня звернути увагу дитини на те, які правила їй удається виконати, а які - ні і чому. Можна спробувати придумати разом з дитиною свої правила.

Треті збори. Телевізор у житті родини та першокласника

Задачі зборів:

1. Визначити разом з батьками достоїнства й недоліки наявності телевізора в житті дитини.

2. Визначити найменування та кількість передач для перегляду дітьми.

Питання для обговорення:

Роль телебачення в житті дитини.

Вплив телепередач на формування характеру та пізнавальної сфери дитини.

Запитання для дискусії:

Чи вважаєте ви, що телевізор повинен бути в числі головних предметів побуту?

Які телепередачі, на ваш погляд, формують особистість дитини?

Як, на ваш погляд, необхідно організувати перегляд телевізора дитиною?

Припустіть можливі варіанти.

Хід зборів

I. Вступне слово вчителя (варіант). Телевізор у житті дитини - це добре чи погано? Скільки часу і які передачі повинні дивитись діти? Чи треба виключати телевізор, якщо ми вважаємо, що передача дитині буде нецікава? Ці й інші запитання сьогодні вимагають відповіді.

Трохи статистики: Дві третини наших дітей у віці від 6 до 12-ти років дивляться телевізор щодня. Час щоденного перегляду телепередач дитиною складає в середньому більше двох годин. 50 % дітей дивляться телепередачі поспіль, без усякого вибору та виключень. 25 % дітей у віці від 6 до 10-ти років дивляться ті самі телепередачі від 5 до 40 разів поспіль. 38 % дітей у віці від 6 до 12-ти років при визначенні рейтингу використання вільного часу на перше місце поставили телевізор, виключивши при цьому заняття спортом, прогулянки на свіжому повітрі та спілкування з родиною. Але, можливо, ви подумаєте, що ця статистика не стосується наших дітей? Дарма. Ось результати опитування у класі, проведеного приблизно за такими запитаннями:

Скільки разів на тиждень ти дивишся телевізор?

Ти дивишся телевізор один чи зі своєю родиною?

Ти любиш дивитись усе поспіль чи віддаєш перевагу якійсь окремій передачі?

Якби ти опинився на незаселеному острові, які би предмети ти замовив доброму чарівнику, щоби твоє життя було цікавим і ненудним?

II. Обговорення результатів аналізу відповідей дітей на запропоновані запитання

III. Дискусія

Далі можлива дискусія з питань:

Що ж робити і чи потрібно щось робити? Можливо, варто заборонити перегляд телепередач чи обмежити дитини визначеними програмами?

Що дає дитині телевізор? Є чи в перегляді телепередач, особливо для першокласників, щось позитивне?

Проводяться обговорення проблеми й обмін думками.

Думки учнів 10-літнього віку про перегляд телепередач

Перегляд телевізора дає можливість:

- розслабитися, забути щоденні проблеми, відійти від страхів і переживань;
- знаходити відповіді на запитання, на які не відповідають дорослі через зайнятість;

- зрозуміти за допомогою телевізора, що таке «добре» і що таке «погано»;

- дізнаватись про різні явища в різних галузях знань;

- розвивати уяву, фантазію, емоційну сферу.

Коментар учителя, обговорення

До даних батьківських зборів можна підготувати виставку малюнків дітей «Я дивлюсь телевізор».

IV. Рекомендації батькам:

1) Разом із дітьми визначати телепередачі для перегляду дорослими та дітьми на наступний тиждень.

2) Обговорювати улюблені телепередачі дорослих і дітей після перегляду.

3) Вислуховувати думки дітей із приводу дорослих передач і висловлювати свої думки з приводу дитячих.

4) Телевізор не повинен бути значущою частиною в житті батьків, тоді це стане позитивним прикладом для дитини.

5) Необхідно зрозуміти, що дитина, яка щодня дивиться сцени насильства, убивств, звикає до них і навіть може відчувати від таких епізодів задоволення. Необхідно виключити їх із перегляду малятами.

V. Домашнє завдання батькам: визначте для себе відповіді на такі запитання.

Скільки часу проводить ваша дитина біля телевізора?

Чи ставить запитання після перегляду передач, чи хоче обговорити з вами передачу?

Яким передачам віддає перевагу?

В якій передачі хотіла би сама взяти участь?

Як зробити, щоб діти не чули від батьків: «Знову уроки ввечері робиш?», «Чим ти займався, знову біля телевізора сидів?» і т. д.

Батькам на замітку. Необхідно пам'ятати про те, що вплив телебачення на психіку дітей різко відрізняється від подібного впливу на дорослих. Наприклад, першокласники, за результатами досліджень, не можуть чітко визначити, де правда, а де неправда. Вони сліпо довіряють усьому тому, що відбувається на екрані. Ними легко керувати, маніпулювати їхніми емоціями та почуттями Лише з 11-ти років діти починають усвідомлено сприймати те, що пропонує телебачення.

Четверті збори. Емоції позитивні та негативні

Форма проведення: сімейна рада.

Задачі зборів:

1. Ознайомитися із самооцінкою учнів класу.
2. Визначити причини переваги негативних чи позитивних емоцій в учнів.

Хід зборів

I. Вступне слово педагога (варіант). Шановні мами й татка! У нас сьогодні батьківські збори, які ми проводимо у формі сімейної ради. Сімейна рада збирається тоді, коли справа не терпить зволікань і вимагає всебічного аналізу. Перш ніж ми перейдемо до ради за оголошеною проблемою, послухайте, будь ласка, магнітофонний запис відповідей дітей на запитання: який я? (Наприклад, я - добрий, красивий, розумний і т. д.).

Після прослуховування запису батьки повинні відповісти на запитання про мотиви вибору дитиною прикметників, що позначають позитивні та негативні якості. Відбувається обмін думками.

Сьогодні ми поговоримо про людські емоції. Мені хотілося звернути вашу увагу на ті емоції, що стимулюють розвиток неврозів, руйнують здоров'я дитини. Це емоції руйнування - гнів, злість, агресія та емоції страждання - біль, страх, образа. Спостерігаючи за дітьми, доводиться констатувати, що емоції страждання, руйнування їм ближче, ніж емоції радості й добра.

II. Батьківський тренінг

Питання

Наведіть приклади ситуацій із вашого життя, з життя родини або ситуацій, що спостерігаються, пов'язані з негативними та позитивними емоціями.

Чи можете ви сказати, що у відповідях дітей на магнітофонній стрічці ви почули відзвуки негативних емоцій? (На думку психологів, позитивні емоції з'являються в людини тоді, коли її люблять, розуміють, визнають, приймають, а негативні - при незадоволенні потреб.) Як формувати позитивні емоції? Із чого починати?

Перед вами лежать аркушки паперу. Запишіть на них висловлювання, заборонені у спілкуванні з дитиною у вашій родині, а також висловлювання, що рекомендуються й бажані.

Висновок. При спілкуванні з дітьми не слід уживати такі, наприклад, висловлювання:

Я тисячу разів казав тобі, що...

Скільки разів треба повторювати...

Про що ти тільки думаєш...

Невже тобі важко запам'ятати, що...

Ти стаєш...

Ти такий же, як...

Відчепись, ніколи мені...

Чому Олена (Настя, Ліля і т. д.) така, а ти - ні...

При спілкуванні з дітьми бажане вживання таких висловлювань:

Ти в мене найрозумніший (красивий і т. д.).

Як добре, що в мене є ти.

Ти в мене молодець.

Я тебе дуже люблю.

Як ти добре це зробив, навчи й мене.

Дякую тобі, я тобі дуже вдячна.

Якби не ти, я б ніколи з цим не справився.

Постарайтесь використовувати перераховані бажані висловлювання якнайчастіше.

III. Рекомендації батькам:

- 1) Безумовно приймайте свою дитину.
- 2) Активно слухайте її переживання, думки.
- 3) Якнайчастіше спілкуйтеся з нею, займайтеся, читайте, грайте, пишіть один одному листи та записки.
- 4) Не втручайтесь у її заняття, що їй по плечу.
- 5) Допомагайте, коли просить.
- 6) Підтримуйте та відзначаєте її успіхи.
- 7) Розповідайте про свої проблеми, діліться своїми почуттями.
- 8) Вирішуйте конфлікти мирно.
- 9) Використовуйте у спілкуванні фрази, що викликають позитивні емоції.
- 10) Обіймайте та цілуйте один одного не менше чотирьох разів на день.

IV. Домашнє завдання батькам: напишіть листа своїй дитині, який їй варто розкрити у випускному класі школи.

Анкета для батьків

1. Чи стимулюєте ви прояв позитивних емоцій у своєї дитини? Як ви це робите?

2. Чи виявляє ваша дитина негативні емоції? Чому, на ваш погляд, вони виникають?

3. Як ви розвиваєте позитивні емоції своєї дитини? Наведіть приклади.

Анкетування проводиться протягом ходу зборів, педагог виділяє для цього 10-15 хвилин. Листки з відповідями батьки віддають педагогу, який використовує їх у подальшій роботі з батьками й учнями.

П'яті збори. Підсумки навчального року - «перегортаючи сторінки...»

Форма проведення: усний журнал. Усний журнал - це аркуші ватману, складені у вигляді великої книги, перевитої стрічкою. Кожний аркуш - сторінка життя класу за рік. На цих зборах хочеться зупинитись особливо. Тут підбивається підсумок роботи батьків, чого вони навчаються за рік. Зустріч повинна бути урочистою, цікавою, незвичайною. Збори проводяться разом з учнями.

Хід зборів

I. Огляд сторінок усного журналу

Сторінка перша. «Наше життя на уроках» (фрагменти уроків).

Сторінка друга. «Наші перерви» (фізкультпауза, ігри тощо).

Сторінка третя. «Наше життя після уроків» (найбільш яскраві моменти заходів, проведених у класі за рік).

Сторінка четверта. «Наша творчість» (огляд творчості учнів: читання віршів, пісень, гурткова діяльність).

Сторінка п'ята. «Ми і наші батьки» (нагородження батьків за роботу у класі).

Медаль - дитяча долонька, розмальована й розписана дітьми.

Сторінка шоста. «Наші плани на літо» (кожний учень одержує на літо завдання, яке він повинен виконати для всього класу).

II. Підсумки роботи батьків учнів за рік. З повідомленням виступає класний керівник, представник від батьківського комітету. Наприкінці зборів учні разом з батьками та вчителями фотографуються. Вручаються фотографії, зроблені раніше на інших зборах і заходах класу.

2-й клас

Перші збори. Фізичний розвиток у школі та вдома

Задачі зборів:

1. Обговорити з батьками новий етап у фізичному та психічному розвитку дітей.
2. Підвищити з боку батьків контроль фізичної підготовки.

Питання для обговорення:

Значення фізичної культури для повноцінного розвитку особистості.

Урок фізкультури та його вимоги до учня.

План проведення зборів

- I. Анкетування батьків (на початку зборів проводить педагог).
- II. Повідомлення даних про вплив фізичної культури на розвиток особистості (можливе залучення викладача фізичної культури та медичних працівників).
- III. Оперативний аналіз результатів анкетування (дається наприкінці зборів).

Анкета для батьків

1. Чи подобаються вашій дитині уроки фізичної культури?
2. Чи розпитуєте ви свою дитину вдома про заняття фізичною культурою?
3. Яким би ви хотіли бачити урок фізичної культури?

До зборів можна підготувати виставку малюнків «Я на уроці фізичної культури».

2-й клас

Другі збори. Агресивні діти: причини та наслідки

Задачі зборів:

1. Визначити рівень агресії учнів класу, використовуючи спостереження вчителя й результати анкетування батьків.
2. Допомогти батькам зрозуміти причини агресії в дітей і знайти способи її подолання.

Питання для обговорення:

Причини дитячої агресії.

Батьківська влада, її види та шляхи впливу на дитину.

Шляхи подолання дитячої агресивності. Рекомендації з подолання дитячої агресії.

План проведення зборів

- I. Анкетування батьків.
- II. Повідомлення результатів аналізу причин дитячої агресії (виступ педагога, рекомендації батькам).
- III. Оперативний аналіз відповідей батьків.
- IV. Обмін думками за темою зборів.

Анкета для батьків

1. Чи буває ваша дитина агресивною?
2. В яких ситуаціях вона виявляє агресію?
3. Проти кого вона виявляє агресію?
4. Що ви робите в родині, щоби перебороти агресивність дитини?

2-й клас

Треті збори. Покарання й заохочення в родині

Задачі зборів:

1. Визначити оптимальні позиції батьків із теми зборів.
2. Розглянути запропоновані педагогічні ситуації на практиці.

Питання для обговорення:

Види покарань і заохочень у сімейному вихованні.

Значення покарання й заохочення в родині (аналіз педагогічних ситуацій і результатів анкетування).

План проведення зборів

- I. Виступ класного керівника за результатами анкетування.
- II. Обмін досвідом батьків.

Використовуючи матеріали спеціальної літератури та результати анкетування батьків із теми зборів, проведених заздалегідь, учитель організує активний батьківський обмін досвідом і дає рекомендації на основі свого педагогічного досвіду.

Анкета для батьків

1. Які заходи покарання й заохочення використовуються в родині?
2. За що ви караєте й заохочуєте дитину?
3. Як реагує дитина на заохочення та покарання?

2-й клас

Четверті збори. Підсумки навчального року

Проводяться традиційно.

3-й клас

Спілкування в розвитку особистісних якостей дитини

Задачі зборів:

1. Визначити значення спілкування для дітей і дорослих.
2. Розглянути проблеми, виявлені в результаті анкетування дітей, і провести обговорення з теми зборів.

Питання для обговорення:

Спілкування і його роль у житті людини.

Спілкування дитини в родині. Результати цього процесу для дорослих і дітей.

План проведення зборів

- I. Виступ учителя, підготовлений за даними спеціальної літератури.
- II. Оперативне анкетування й аналіз відповідей батьків та учнів, якщо і вони відповідали на аналогічні запитання.

Анкета для батьків

1. Скільки часу в день ви відводите на спілкування з дитиною?
2. Чи відомо вам від самої дитини про її навчальні успіхи, про шкільних друзів і друзів поза школою, як звуть її сусіда чи сусідку по парті?
3. Які проблеми є у вашої дитини?

3-й клас

Другі збори. Трудова участь дитини в житті родини.

Задачі зборів:

1. Ознайомлення батьків із формами трудової участі дитини в житті родини.
2. Визначити роль родини у вихованні працьовитості дитини.

Питання для обговорення:

Праця та її значення в житті дитини.

Інтелектуальна праця та працездатність.

Роль родини в розвитку працездатності та працьовитості дитини.

План проведення зборів

I. Розбір ситуацій (виступ педагога). Використовуючи результати анкетування батьків, проведеного до зборів, учитель зупиняється на конкретних педагогічних ситуаціях.

II. Ознайомлення з виставкою. Батьки знайомляться з підготовленою учнями до зборів фотовиставкою «Праця в нашій родині».

III. Рекомендації батькам. Педагог дає рекомендації з фізіологічних аспектів дитячої праці, а також поради з розвитку працездатності й виховання працьовитості.

Анкета для батьків

1. Чи любить ваша дитина трудитись?
2. Що вона любить робити?
3. Чи вміє вона робити роботу самостійно чи тільки з вашою допомогою?
4. Як довго може трудитись ваша дитина?
5. Робота виконується захоплено чи неохоче?

3-й клас

Треті збори. Уява та її роль у житті дитини

Задачі зборів:

1. Підкреслити важливість уяви в загальному й естетичному розвитку дитини.
2. Допомогти батькам розвивати творчі починання у своїх дітей.

Питання для обговорення:

Роль уяви в житті людини. Роль уяви в розвитку естетичної культури дитини. Зустріч батьків з учителем музики, педагогами музичної школи, учителем малювання та фахівцями, які працюють у галузі інших видів мистецтв.

План проведення зборів

- I. Анкетування батьків.
- II. Виступ класного керівника з проблеми. Педагог розглядає проблеми уяви в житті дитини, повідомляє дані аналізу анкет, заповнених батьками до зборів. Результати анкетування педагог використовує в подальшій роботі у класі.
- III. Виступи представників творчих професій. Консультації з ними бажано організувати для батьків після зборів.

Анкета для батьків

1. Чи вміє ваша дитина фантазувати та мріяти?
2. Чи любить ваша дитина перевтілюватись?
3. Чи стимулюється в родині бажання дитини виявляти фантазію, вигадку (створення віршів, поздоровлень до свята, ведення щоденників, прикрашання будинку тощо)?

3-й клас

Четверті збори. Музичне свято «ми і наші таланти»

Подібні збори проводяться традиційно.

Перші збори. Фізіологічне дорослішання і його вплив

Задачі зборів:

1. Ознайомити батьків із проблемами фізіологічного дорослішання дітей.
2. Намітити шляхи впливу на особистісні якості роботи.

Питання для обговорення:

Фізіологічне дорослішання і його вплив на поведінкові реакції дитини.

Педагогічні ситуації за темою зборів.

План проведення зборів

- I. Анкетування батьків.
- II. Виступ класного керівника з проблеми. Педагог знайомить батьків із загальними проблемами фізіологічного дорослішання.
- III. Виступи шкільного лікаря та психолога.
- IV. Повідомлення вчителя за результатами аналізу анкет, які батьки заповнили в ході зборів.

Анкета для батьків

1. Що змінилось у вашій дитині останнім часом?
2. Як вона стала поводитися вдома?
3. Чи виявляє вона свою самостійність? (Як і в чому?)
4. Чи боїтесь ви майбутньої розмови з дитиною з питань статі?

4-й клас

Другі збори. Навчальні здібності дитини

Збори проходять разом з учнями. Форма проведення: пізнавальні «олімпійські» ігри для визначення кращого (у письмі, рахунку, читанні, декламації, співі тощо).

Задачі зборів: головна задача ігор - дати можливість кожній дитині виявити свої здібності, свою унікальність і неповторність.

Питання для обговорення:

Здібності, їх види та значення в житті людини.

Здібності учнів нашого класу та їх реалізація в навчальній діяльності.

План проведення зборів (ігор)

I. Вступне слово класного керівника.

II. «Олімпійські» змагання. Зробивши невеликий вступ про здібності людини та їх розвиток, педагог організує «олімпійські» змагання з урахуванням конкретних здібностей дітей. До суддівської колегії входять члени адміністрації, учителі-предметники та батьки, вони нагороджують «олімпійців».

4-й клас

Треті збори. Мовні навички та їх значення в навчанні школярів

Задачі зборів:

1. Оцінити мовні навички й уміння учнів.
2. Дати рекомендації батькам за результатами аналізу підсумків навчання за чотири роки.

Питання для обговорення:

Актуальність проблеми. Вплив мовних навичок на розумову працю школярів.

Роль батьків у розвитку мовних навичок. Особливості розмовної мови в домашній обстановці.

План проведення зборів

Вступне слово вчителя за результатами аналізу мовних умінь учнів (твору, буриме і т. д.).

Виступи вчителів-фахівців за результатами аналізу психолого-педагогічного консилиуму (за підсумками чотирьох років навчання) та формулювання рекомендацій з розвитку мовних умінь дітей у родині.

Знайомство з класним керівником і вчителями, які будуть навчати дітей у 5-му класі.

4-й клас

Четверті збори. Підсумки чотирьох років навчання

Підготовча робота до зборів: За тиждень до зборів необхідно провести анкетування учнів і батьків. Проаналізовані результати анкетування використовуються класним керівником при підготовці підсумкових зборів, що проводяться за участю учнів. Збори повинні бути святом і запам'ятатись і дітям, і батькам.

Питання для обговорення:

Підбиття підсумків чотирирічного навчання.

Особливості (психологічні та фізіологічні) майбутньої адаптації випускників початкової школи до навчання в середній школі.

Анкета для учнів

1. Чи сподобалось тобі вчитись у твоєму класі?
2. Які предмети тобі подобались більше всього і чому?
3. Чи хочеться тобі вчитись далі?
4. Що запам'яталось більше всього?
5. Якими ти уявляєш учителів у 5-му класі?
6. Яким ти хочеш стати, навчаючись далі?
7. Яким ти уявляєш свого класного керівника?
8. Яким він повинен бути, щоб тобі хотілося з ним спілкуватись?
9. Що б ти хотів побажати майбутнім першокласникам?
10. Що б ти хотів побажати своїй першій учительці?

Анкета для батьків

1. Якими ви бачите майбутніх учителів свого сина чи дочки?
2. Якими професійними якостями вони повинні володіти?
3. Які якості ви хочете розвинути у своїй дитині за допомогою вчителів, які будуть працювати у 5-му класі?

4. Які якості ви хотіли б змінити у своїй дитині за допомогою вчителів, які будуть з нею працювати?

5. У чому могла би виявити себе ваша дитина крім навчальної роботи?

6. Чого ви очікуєте від класного керівника, який буде працювати з вашою дитиною?

7. Яку допомогу ви можете надати класу, щоб життя вашої дитини в цьому класі було цікавим?

5-й клас *Перші збори. Труднощі адаптації дитини до навчання у 5-му класі*

Форма проведення: «круглий стіл». Запрошуються педагоги, які працюють у класі, керівники гуртків, у яких займаються або будуть займатись діти, бібліотекар, лікар чи медсестра.

Задачі педагогів:

1. Познайтися з батьками та послухати короткі характеристики, які вони дадуть своїм дітям.

2. Розповісти про вимоги до навчання зі свого предмета.

Задача лікаря: ознайомити з результатами проведеного медичного огляду, дати рекомендації з урахуванням отриманих даних, відзначити фізіологічні особливості, пов'язані з віковими змінами дітей.

Задача бібліотекаря: коротко розповісти про можливості бібліотеки, познайомити з бібліотечним фондом, порекомендувати інші бібліотеки (з великим фондом, доступно розташовані й т. п.).

Задача керівника позашкільних установ: ознайомити з умовами прийому дітей до різних гуртків і напрямками їх роботи.

Питання для обговорення:

Роль родини та її значення в адаптації школярів у зв'язку з новою якістю навчання й віковими особливостями. Закони шкільного життя в навчанні й вихованні школяра.

5-й клас Другі збори. Роль спілкування в житті школяра

Форма проведення: дискусія.

Задачі зборів:

1. Звернути увагу батьків на форми, стиль спілкування школярів - достоїнства й недоліки.
2. Показати вплив навколишнього середовища в родині, колективі, вплив телевізійних передач і т. д.

Питання для обговорення:

Значення спілкування дитини в родині.

Проблеми спілкування в дитячому колективі.

Задачі школи та колективу класу в подоланні проблем у спілкуванні.

План проведення зборів

I. Анкетування учнів.

II. Розбір педагогічних ситуацій.

У ході зборів аналізуються різні педагогічні ситуації та проводиться анкетування учнів. Із питань, наведених в анкеті, можливі й індивідуальні бесіди класного керівника. Результати анкетування використовуються класним керівником під час обговорення теми зборів.

Анкета для учнів

1. Чи подобається тобі розповідати своїм батькам про прожитий день?
2. Чи завжди твої батьки вислуховують тебе до кінця?
3. З ким ти скоріше поділишся своїм секретом: з мамою, татом, іншим чи подругою?
4. Які ласкаві слова кажуть тобі батьки та в яких випадках?
5. Чи вважає родина святом твій день народження?
6. Які свята у своїй родині ти любиш?
7. Якби ти був чарівником, що ти хотів би змінити у своїй родині?

5-й клас.

Треті збори. Культурні цінності родини

Форма проведення: обмін думками з теми зборів.

Задачі зборів:

1. Показати батькам значення культурних цінностей у вихованні дітей.
2. Формувати культуру традицій, уміння бачити прекрасне в повсякденному житті.

Питання для обговорення:

Книга та її значення в розвитку пізнавальних і моральних якостей особистості.

Культурні традиції родини.

Вплив культурних цінностей родини на пізнавальний розвиток дитини.

План проведення зборів

I. Розповіді батьків про традиції родини у формуванні культурних цінностей: читання книг, газет і журналів; відвідування театрів і музеїв; знайомство з природою, туристичні походи і т. д.

II. Лекція класного керівника про вплив культурних традицій родини на пізнавальну активність дитини (пов'язати її з думками, висловленими у процесі обговорення теми збори).

5-й клас

Четверті збори. «Ось і стали ми на рік старші»

Форма проведення: творчий огляд.

План проведення зборів

I. Конкурс на кращий текст гімну класу.

II. Сюрпризи на тему «У майбутньому році бажаю тобі...».

III. Завдання на літо всім учням: «Де б ти не був, пам'ятай про друзів».

IV. Представлення класної газети «Вузлик на пам'ять».

V. Нагородження батьків за активне співробітництво з класом.

6-й клас Перші збори. Роль книги в розвитку якостей людини

Форма проведення: «круглий стіл».

Задачі зборів:

1. Показати батькам значення книги, літератури у вихованні дітей.
2. Розвивати в батьків інтерес до формування в дітей бажання читати.
3. Познайомити батьків з результатами спостереження за розвитком читацьких здібностей учнів.

Питання для обговорення:

Що являє собою підручник?

Яку роль відіграє книга у вашій родині?

Які традиції вашій родині?

Як ваші діти ставляться до підручника й до книги взагалі? Чи люблять читати книги?

Збори проходять за участю дітей.

План проведення зборів

I. Анкетування батьків (можливе й анкетування дітей з аналогічних питань). Результати анкетування класний керівник використовує для подальшої роботи з батьками й учнями.

II. Виступ бібліотекаря школи з аналізом читацьких умінь, запитів учнів. Нагородження найбільш читаючих дітей.

III. Виступ учителів-предметників з повідомленнями для дітей та їхніх батьків про те, що собою представляє підручник і які основні вимоги до уроку.

IV. Виступ батьків і дітей з проблеми:

книга в нашій родині;

традиції нашої родини;

ставлення учнів до читання (результат техніки читання в 6-му класі).

V. Відкриття «Книги рекордів» класу. Виявлення найактивнішого читача.

Анкета для батьків

1. Чи любить ваша дитина читати? Яким книгам вона віддає перевагу?
2. Як прочитується книга: швидко чи ні?
3. Які книги люблять у вашій родині?
4. Чи ваша дитина вважає книгу хорошим подарунком?

6-й клас Другі збори. Фізичний розвиток школяра та його вдосконалення

Задачі зборів:

1. Познайомити батьків з результатами обстежень фізичного розвитку дітей.
2. Формувати культуру фізичного виховання дітей.

Питання для обговорення:

Фізіологічні проблеми дорослішання дітей (виступ лікаря).

Задачі фізвиховання, вимоги до уроку, проблеми класу. Шляхи їх рішення, спортивні гуртки та секції (виступ учителя фізичної культури).

Проблеми фізичного розвитку учнів, шляхи рішення проблеми у класі (виступ класного керівника).

План проведення зборів

- I. Анкетування учнів.
- II. Повідомлення результатів обстеження фізичного розвитку дітей.
Проводиться шкільним лікарем, медичною сестрою, учителем фізкультури.
- III. Виступ класного керівника.

Анкета для учнів

1. Чи любиш ти уроки фізичної культури?
2. Чим тобі подобається займатись на уроці?
3. Що би ти хотів виправити в собі за допомогою цих уроків?
4. Що би ти хотів побажати учителю фізичної культури?

Цікавим буде порівняння результатів анкетування батьків та учнів, проведеного за цією тематикою раніше.

6-й клас

Треті збори. Результативність уроку. Від чого вона залежить?

Задачі зборів:

1. Познайти батьків з результатами аналізу навчальної діяльності учнів класу.
2. Показати батькам досягнення та проаналізувати причини навчальних невдач школярів.

Питання для обговорення:

Аналіз уроків з різних предметів, на яких був присутній і класний керівник, проблема активності учнів на уроці.

План проведення зборів

- I. Виступ класного керівника про проблему активності учнів на уроці.
- II. Рекомендації батькам.

6-й клас

Четверті збори. Підсумки навчального року

Форма проведення: обговорення разом з учнями.

4.5. Питання для конструктивного діалогу з батьками.

Батьківські зустрічі – це коротке, але цінне вікно у світ дитини. Хоча насправді є лише кілька запитань, цей список із 50 є ресурсом, який допоможе налагодити розуміння та спілкування з учителем дитини.

Перед тим, як піти, запитайте дитину: «Що, на вашу думку, розповість вам учитель?» Робіть нотатки. Поставте собі те саме запитання та запишіть свою відповідь разом із запитаннями, які у вас є.

Запитання для зміцнення партнерства батьків з учителем.

Який спосіб поставити запитання про учня може бути: електронною поштою, телефоном чи заміткою в планувальнику?

Що я можу зробити, щоб підтримати вас і полегшити вашу роботу, оскільки ми працюємо як команда для розвитку моєї дитини цього року?

Що я можу зробити вдома, щоб підтримувати очікування щодо навчання та поведінки?

Як я можу бути в курсі того, що відбувається в школі? В класі?

Що ви пропонуєте нам робити, якщо ми вдома і мій учень «застряг» на домашньому завданні?

Який ваш стиль викладання і як ми можемо дотримуватися цих методів вдома?

Які ваші пропозиції щодо обмеження часу онлайн і соціальних мереж для цього віку?

Чи є у моєї дитини забагато позакласних заходів з вашої точки зору? Як дізнатися, чи він/вона заброньовані?

Питання на початок року для молодших класів

Назвіть п'ять найкращих навичок, з якими ви сподіваєтеся, що діти підуть цього року. Як я можу допомогти їм розвиватися вдома?

Які запитання ви б порадили мені ставити своїй дитині щодня про те, що відбувається в школі чи у вашому класі?

Що ми можемо зробити вдома, щоб стимулювати ріст весело та стимулююче?

Чи є екскурсії та чи є витрати для сімей?

Як я можу допомогти своїй дитині більш організовано виконувати домашні завдання, не переймаючи їх повністю?

Для старших класів

Як я можу допомогти своєму учневі набути незалежності в середній/старшій школі?

Як я можу бути в курсі будь-яких проблем з поведінкою, які можуть виникнути в школі?

Яка ваша політика щодо запізнілих домашніх завдань і налагодження? Як це впливає на оцінки?

Як ви реагуєте на пропуски та пропущені контрольні чи домашні завдання?

Що найбільше вплине на оцінку мого учня у вашому класі?

Вихователі дитячих садочків, організуйте всі батьківські збори під запис.

Запитання, щоб відчувати прогрес вашої дитини

Для молодших класів

Чи успішна моя дитина з математики та мови на рівні класу?

Чи є поведінка, яку ви бачите в школі (як хороша, так і погана), яку, на вашу думку, я не бачу вдома?

Яка предметна область є найсильнішою для моєї дитини цього року? Яка предметна область ще потребує подальшого прогресу?

Як школа проводить стандартизоване тестування та підготовку до цих тестів?

Для старших класів

Я знаю, що оцінки не розповідають всю історію. Чи мій учень докладає максимум зусиль?

Які найважливіші навички для коледжу, на вашу думку, все ще є «сферою зростання» для мого студента?

Як я можу заохочувати вдома відповідальність відповідно до віку, щоб підтримувати те, що ви робите на уроці?

Що ви спостерігаєте щодо організаційних здібностей моєї дитини? Як я можу заохотити їх бути більш організованими, не роблячи це за них?

Якщо ваша дитина успішна в навчанні

Чи є способи персоналізувати навчання у вашому класі?

Якими способами я можу збагатити досвід навчання моєї дитини у вашій предметній області (або в цілому) вдома?

Які стратегії ви використовуєте для заохочення критичного мислення у своєму класі?

Коли мій учень готується до уроків вищого рівня, над якими напрямками вони можуть працювати, щоб підготувати їх до складнішої роботи?

Відстежуйте зустрічі для кількох класів і вчителів за допомогою вкладок реєстрації.

Якщо вашій дитині важко навчатися

Які зміни ви могли б зробити, якщо б побачили, що дитина бореться з вашою сферою знань?

Які інструменти ми можемо використовувати вдома, щоб допомогти моїй дитині розвинути розуміння основних математичних понять, які ви викладаєте у своєму класі?

Чи є моя дитина на такому етапі, коли ви запропонували б додаткову допомогу, наприклад репетитора або збагачення вдома? Чи можете ви запропонувати якісь ресурси?

Що я можу зробити для підтримки грамотності, коли мій учень вдома?

Мій учень має проблеми з орфографією. Як мені допомогти їм, не принижуючи їх (особливо, якщо вони старші)?

Які книжки, на вашу думку, сподобаються моїй учениці, якщо вона не любить читати?

Якщо поведінка викликає занепокоєння

Геніальна порада: було б корисно робити нотатки та не відповідати/захищати свою дитину негайно, щоб вона не була напруженою протягом кількох хвилин, які ви проведете разом. Наступна конференція може бути корисною.

Що ви помітили, як негативне, так і позитивне, стосовно реакції моєї дитини на очікування поведінки в класі? Чи вони ввічливі та шанобливі до вчителів та учнів?

Які модифікації поведінки ми можемо зробити вдома, щоб зміцнити очікування в школі?

Якщо ваша дитина має соціальні проблеми

Чи помічаєте ви якісь труднощі у спілкуванні моєї дитини в школі?

Розкажіть про свій погляд на цю ситуацію. Що ти бачиш?

Хто на місці, щоб ловити конфлікти, які відбуваються в їдальні та на перервах? Як вони обробляються?

Що ви робите, щоб створити психологічну безпеку, щоб діти знали, що вони можуть прийти поговорити з вами про проблеми?

Як ви думаєте, яку сферу ми можемо заохочувати вдома, щоб покращити соціальні навички моєї дитини?

Батьки, підпишіться до розкладу перекусів у класі.

Якщо у вас є студент з особливими потребами

Які способи конкретизації 504 або IEP мого учня у вашому класі?

Які зміни ви внесете для мого учня під час стандартизованого тестування?

Чи можете ви запропонувати інструменти для використання вдома, оскільки я допомагаю своїй дитині досягти успіху у вашому класі?

Якщо ваш учень бере участь у програмі для обдарованих дітей

Чи є в цій школі ресурсний вчитель для обдарованих учнів? Як ви та ваша команда вчителів використовуєте цього вчителя?

Як організовані та соціальні навички мого студента? В яких сферах вони можуть працювати?

Чи є можливості збагачення за межами класу, про які я, можливо, не чув?

Отримайте максимум від наступної батьківської зустрічі, використовуючи деякі з цих запитань, щоб розвивати партнерство з учителем вашої дитини та інформувати себе про те, що відбувається в школі. Пам'ятайте, що у вас і вчителя однакова мета: успіх вашого учня в класі.

Питання для самоперевірки:

1. Які існують форми взаємодії класного керівника з батьками?
2. Які види та форми проведення батьківських зборів ви знате після проходження практики?.
3. Основні етапи підготовки та проведення батьківських зборів.
4. Правила класного керівника в роботі з батьками
5. Що лежить в основі побудови питання для конструктивного діалогу з батьками.